

ماجرای باغ خونی

خاطرات یک آدم معمولی

مرتضی چوپانکاره

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

سرشناسه	چوپانکاره، مرتضی، ۱۳۳۳-
عنوان و نام پدیدآور	Choopankareh, Morteza ماجرای باغ خونی / مرتضی چوپانکاره؛ ویراستار: حسن عطار؛ سرویراستار و مدیر داخلی سیدخلیل حسینی.
مشخصات نشر	مشهد: محقق، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	۱۷۵ ص.
شابک	۹۷۸-۹۶۴-۶۶۰۰-۳۲-۴
وضعیت فهرست‌نویسی	فیبا
موضوع	باغ خونی (محل)
موضوع	Bagh Khooni (Mashhad, Iran)
موضوع	چوپانکاره، مرتضی، ۱۳۳۳- -- خاطرات
موضوع	Choopankareh, Morteza -- Diaries
موضوع	محل‌ها -- ایران -- مشهد
موضوع	Neighborhoods -- Iran -- Mashhad
موضوع	باغ‌ها -- ایران -- مشهد -- تاریخ
موضوع	Gardens -- Iran -- Mashhad -- History
رده‌بندی کنگره	۹۱۳۹۷ چ ۸۹ ش / DSR ۲۱۲۱
رده‌بندی دیویی	۹۵۵/۸۲۲
شماره کتابشناسی ملی	۵۵۳۱۸۱۶

ماجراهای باغ خونی

مرتضی چوپانکاره

ویراستار: نفیسه محمدزاده
سر ویراستار و مدیر داخلی: سید خلیل حسینی
نمونه خوانی: لعیا اسماعیلی
چاپ اول، ۱۳۹۷
شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
شابک: ۴ - ۳۲ - ۶۶۰۰ - ۹۶۴ - ۹۷۸
حق هرگونه چاپ و انتشار محفوظ است.
۲۴،۵۰۰ تومان

نشر محقق

مشهد، گلپهار، بلوار عدالت، عدالت ۳۸
سرو ۷، پلاک ۰۲، تلفن: ۰۹۱۵۱۱۶۳۱۰۰
hoseini.seyedkhalil@gmail.com

انتشارات

فهرست مطالب

۷	پیشگفتار
۱۱	مقدمه
۱۹	فصل اول / بازیگران اصلی باغ خونی
۴۳	فصل دوم / ماجراهای باغ خونی
۱۱۱	فصل سوم / خاطرات شخصی
۱۵۵	مؤخره
۱۵۹	تصاویر

پیشگفتار

«تاریخ را همواره حادثه‌ها نوشته‌اند» این گزاره صرف نظر از میزان صحت و سُقم آن، به هر حال در اذهان بسیاری نساند ناشی بسته و به آن به عنوان واقعیتی انکارناپذیر می‌نگرند. حال من می‌خواهم گزاره دیگری را ارائه کنم. موضوعی که دست کم تا امروز و در مرزهای اطلاعات محدود من واقعیت دارد «خاطرات را همواره مشاهیر نوشته‌اند!» در میان خاطرات نگاشته شده و انتشار یافته، آب‌چینه نصیبت‌های برجسته - در هر جنبه آن - می‌توان اثری جستجو کرد؟ اگر منشی فلاخورد، راننده کسی دیگری یا پیشخدمت آن دیگری را مثال بیاوریم، مسلماً پاسخ کاملی در جواب سوال بالا نیست. زیرا افراد اخیر که به ظاهر افرادی معمولی می‌نمایند، اگر هم خاطراتی نوشته و ارائه نموده‌اند، به اعتبار ارتباط و همدلی با چهره‌ای شناخته شده و مشهور بوده‌اند. باز هم آن منشی، راننده یا پیشخدمت، مشاهدات خویش از احوال آن شخصیت مهم را بر کاغذ آورده‌اند و نه لزوماً جزئیات زندگی خویش را.

خوانندگان هم عموماً از سرکنجکاوی ترجیح شان بر آن است که سری بکشند به فضاهای تو در توی زندگی بزرگان و مشاهیر تا آن هیبت‌های دست‌نایافتنی را، دست کم از درون خاطرات و لابلای صفحات کتاب تا حدودی، واقعی‌تر بشناسند و در پس

چهره پر آوازه آنان، قدری هم از واقعیت درونی آنان اطلاع یابند بلکه کنجکاوای خویش را پاسخی دهند.

بر همین سبیل بوده است که تاکنون، زندگی آدم‌های واقعی و آدم‌های معمولی در دوره‌های مختلف کمتر نشانی از خود بر جا نهاده و اگر ما مثلاً درباره نیروهای ایران و عثمانی یا ایران و مغولان در نبردهایی که داشته‌اند در حد بسیاری از جزئیات آنها می‌دانیم و طرز لباس پوشیدن و خورد و خوراک فلان سلطان و حاکم را با همه‌ی خصوصیات بش‌رو داریم، یا از ساعات خواب و بیداری فلان هنرمند یا دانشمند بنام اطلاع داریم، اما از مردم زمانه آنان تقریباً هیچ اطلاعی نداریم. آدم‌های معمولی همواره با واحد اندازه‌گیری «مردم» و به صورت جمعی و فله‌ای در تاریخ و خاطره نویسی مورد اشاره واقع شده‌اند. مردم قرن ده، چنان بوده‌اند، و مردم فلان دوران چنین. انگار به "مردم" که می‌رسیده است، کسی این داشتن "هویت فردی" نداشته و شخصیت او به سادگی قابل چشم پوشی بوده است.

صد البته درست است که در زندگی آدم‌های معمولی نمی‌توان و نباید به دنبال حوادث و وقایعی باشیم از آن دست که در زندگی بنیان اما مگر مفهوم زندگی کردن منحصرأ در حوادث بزرگ - "بزرگ" با تعریفی که عموماً از این‌ها بد - خلاصه می‌شود؟ بزرگی آیا به فداکاری پدری نیست که همه توش و توان و همتش را به پای فرزندان می‌ریزد تا آنان را به اعتباری برساند؟ یا مادری که در غیاب پدر رنج‌های درد و در سکوت و صبورانه عمر خویش را به پای جگر گوشه‌هایش نثار می‌کند تا آنان را ارباب و گل زندگی بیرون بکشد و به سامانی رساند؟ برای اینان حادثه بزرگ، شاید موفقیتی باشد در یافتن کاری، کسب رتبه‌ای در درس و تحصیل، یافتن دوست و پشتیبانی، یا حتی خریدن یک دست لباس نو.

خاطرات آدم‌های معمولی، جز در موارد پیش گفته، فوائد بسیار دیگر را هنوز به

دنبال دارد. همان که امروز جامعه شناسان به آن مناسبات اجتماعی می‌گویند، امری که ما در مورد آن درباره پیشینیان خود بسیار کم می‌دانیم. به هر حال مردم با یکدیگر چگونه رفتار می‌کردند، چگونه ازدواج می‌کردند. چگونه قهر و آشتی می‌کردند، چگونه معامله می‌کردند و فراوان سوال‌های بی‌پاسخ دیگر. بماند که در جنبه فردیت هم، آن‌که روانشناسان به آن "خصوصیات فردی" (کاراکتر) اطلاق می‌کنند، که دیگر به کلی از امکان شناخت بیرون است و اساساً در این زمینه از حال و احوال گذشتگان بی‌خبریم.

کتاب حاضر مجموعه‌ای ندارد که تمام ناشناخته‌های زندگی آدم‌های معمولی را که در بالا به آنها اشاره شد، دربردارد. اما دست کم تلاش کرده تا در حد وسع محدود خویش، پاره‌ای مناسبات اجتماعی را در واحدهای یک محله و برخی رفتارهای فردی را در حد مختصر و تا جایی که خاطراتش قابل بازتاب ذهنی بوده است به رشته نگارش درآورد. این اثر به این امید نگاشته شد تا شاید حرقه‌ای باشد در ذهن دیگر آدم‌های معمولی که بی هیچ هراسی، از زندگی و خاطرات خود بنویسند مجموعه‌ای چنین خاطراتی، نه در آینده، حتی اکنون نیز برای بسیاری خواندنی و پر اطلاعات خواهد بود. امید که این بارقه، به مشعلی بدل شود و آدم‌های معمولی یا به میدان بگردانند استعارت از قلم؛ چنین باد!

مرتضی چوپانکاره - تابستان ۱۳۹۷